

İçişleri Bakanlığının Kuruluş/ Görevleri, Birim Başkanlıkları ve Vali Atamalarına İlişkin Değişiklikler

Mahmut ESEN
E. Müllkiye Başmüfettişi

GİRİŞ

1- 6771 sayılı Anayasa'da Değişiklik Yapılması Hk. Kanun 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halk oylaması sonucu %51,41 oranı ile kabul edilmiştir. Bu suretle Türk seçmeni 140 yıllık parlamenter sistem uygulamasını/deneyimi bir yana bırakarak, tercihini "başkanlık/ cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" olarak adlandırılan yeni sistemden yana kullanmıştır.

Bilindiği üzere yeni sistemde Cumhurbaşkanının yetkileri artırılmıştır. Yürütme yetkisi tümüyle Cumhurbaşkanına bırakılmıştır. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı; Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları ve üst düzey kamu yöneticilerini atayabilmekte ve görevlerine son verebilmektedir. Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine

ilişkin konularda (açıkça kanunla düzenlenmesi gereken/düzenlenmiş konular dışında) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilmektedir.

2- 10.05.2018 gün ve 7142 sayılı Kanunla; Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlanması amacıyla çeşitli kanun/KHK değişiklik yapılması konusunda Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.

Kanunun verdiği yetkiye dayalı olarak Bakanlar Kurulunca; 14.06.2018-02.07.2018 tarihleri arasında 698, 699, 700, 702 ve 703 sayılı ile (5) adet KHK kabul edilmiştir.

Kabul edilmiş olan 698 ve 700 sayılı KHK lerde: Çok sayıda kanun/KHK yer alan "Başbakanlık"/ ".....Bakanlığın teklifi üze-

rine Bakanlar Kurulunca"/ "Bakanlar Kurulu" vb. ibarelerde, "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde bazı rutin/teknik değişikliklere gidilmiştir.

703 sayılı KHK'de ise kamu idarelerinin teşkilat kanunları başta olmak üzere (203) adet kanunda ek/degışiklikler yapılmıştır.

698,700 ve özellikle 703 sayılı KHK ile, "başkanlık/ cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişin alt yapısı hazırlanmış, bu bağlamda bir tür " *mıntıka temizliği*" yapılmış, yeni sistemin temelleri atılmıştır.

3- 703 sayılı KHK yapılmış köklü degışiklikler, Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başlamış olması nedeniyle Anayasa'nın halkoylaması sonucu kabul edilmiş olan tüm hükümlerinin yürürlüğe girmiş olması, Cumhurbaşkanının Cumhurbaşkanlığı yardımcıları ve bakanlarını ataması, bakanlıkların sayısının 16'ya düşürülmesi, yürütme alanına ilişkin (22) adet Cumhurbaşkanlığı kararı çıkarılmış olmasından; yürütme organının Anayasa'nın degışik 104. maddesi uyarınca yeniden düzenlendiği görülmektedir.

Bu amaçla kamu idarelerinin büyük bölümünün kuruluş; görev/yetkilerine, kadro ve atama usulleri vb. konularda (*Anayasa'nın 123. maddesindeki kanunla düzenlenmesi*

gerektiğine ilişkin hükümde göz ardı edilerek) köklü degışiklikler yapılmıştır. Bu suretle yeni sistemin oluşturulmaya/yerleştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Cumhuriyet yönetimi döneminde kamu yönetiminde bu kapsamda/çok yönlü/ayrıntılı bir degışim olayı ilk kez yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra yeni yapılanma çok hızlı bir şekilde ve bilinenlerin dışında (KHK/ Cumhurbaşkanlığı kararları gibi) farklı yöntem/yaklaşımlarla hızlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bu yüzden yeni yapılanmanın/degışikliklerin niteliğini, yasal dayanaklarını, ortaya konulan modeli kavramak kolay değildir.

Bu nedenle, emekli/deneyimli mülkiye başmüfettişi olarak; kamuoyunun aydınlatılmasına katkı sağlamak, degışikliklerin niteliği hakkında somut bilgi vermek için İçişleri Bakanlığında yapılanma baz alınmış, İçişleri Bakanlığı teşkilatının kuruluşu, görev ve yetkileri; Bakanlık personelinin kadro/atama/görevden alma durumlarındaki degışiklikler, araştırmacı/uygulayıcılara da kolaylık olması bakımından, dayanakları da gösterilmek suretiyle incelenerek bir rapora bağlanmıştır.

Ulaşılabilen tespitler özet halinde aşağıya çıkarılmıştır.

I- İÇİŞLERİ BAKANLIĞININ KURULUŞ, GÖREV ve YETKİLERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

4- 1984 yılından itibaren yürürlükte olan Bakanlıkların Kuruluş Görev ve Çalışma Esaslarına İlişkin 3046 sayılı Kanun'un adı "*Bakan Yardımcılarının Mali Hakları ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" olarak degıştirilmiştir.

Kanunun; yeniden düzenlenmiş olan "*bağlı/ ilgili/ ilişkili kamu kurum ve kuruluşlarının Cumhurbaşkanlığı veya bakanlıklarla ilgilendirilmesi konusunda Cumhurbaşkanının yetkili olduğuna, bakan yardımcılığı*" konusuna ilişkin düzenlemeler dışında diğeri (bakanlıkların kuruluş/görev ve çalışma esaslarına ilişkin) hükümleri tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Bakanlıkların teşkilat görev ve çalışma usul ve esaslarını düzenleyen kuruluş kanunları yürürlükten kaldırılmış veya korunan/kaldırılmayan bazı hükümler paralelinde adı degıştirilmiştir.

Bu bağlamda 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun da adı degıştirilmiş; yüksek disiplin kurulu, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı aracılığıyla yürütülmekte olan il yatırım hizmetleri dışındaki hükümleri yürürlükten

Yeni sistem Cumhurbaşkanının yetkileri artırılmıştır. Yürütme yetkisi tümüyle Cumhurbaşkanına bırakılmıştır. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı; Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanları ve üst düzey kamu yöneticilerini atayabilmekte ve görevlerine son verebilmektedir. Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda (açıkça kanunla düzenlenmesi gereken/düzenlenmiş konular dışında) Cumhurbaşkanlığı kararı çıkarabilmektedir.

kaldırılmıştır. İçişleri Bakanlığının merkez ve taşra yapılanmasında, görev ve çalışma esaslarında da köklü değişiklikler yapılmıştır.

İçişleri Bakanlığı ve bağlı kuruluşlar; yasal düzenlemeler (703 s. KHK) ve Cumhurbaşkanlığı karar-nameleri (CBK) ile yeniden yapılandırılmıştır.

Bu bağlamda;

4.01- İçişleri Bakanının, kuruluşun en üst amiri olduğu, bakanlık hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olduğu, görev ve yetkileri konusunda yasal düzenleme kaldırılmıştır. Bu konuya ilişkin CBK' de bakanın görev/yetki ve sorumlulukları vb. düzenlemelere yer verilmiştir.

4.02- Mahalli idarelerin düzenlenmesi/yönlendirilmesine ilişkin çalışmalar Bakanlığın görev alanından çıkarılmıştır. Mahalli idareler Genel Müdürlüğü, (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü adıyla) Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmiştir. Görevde olan Mah. İd. Gn. Md. görevi yasa ile sona ermiştir. MiGM görev yapan memurlar (Mi-AHS personeli hariç) Çevre ve Şehircilik Bakanlığına halen buldukları kadro derecesi üzerinden atanmış sayılmıştır.¹

Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünde kontrolör istihdam edilebilecektir.

(İçişleri Bakanlığına mahalli idareler kontrolörü istihdamı sağlayan CBK-4 ile yapılmış değişiklikten sonra Mahalli İdareler Kontrolörlüğü Başkanlığının, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devrinden vazgeçtiği ve Bakanlık bünyesinde bırakıldığı anlaşılmaktadır.)

Bununla birlikte Anayasa'nın 127 md. uyarınca İçişleri Bakanlığının mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisinden kaynaklanan görev ve yetkileri devam edecektir. **Bu bağlamda mahalli idarelerin seçilmiş/ atanmış organ ve üyeleriyle diğer kamu görevlileri hakkında inceleme/araştırma ve soruşturma işleri mülkiye müfettişleri tarafından yapılacaktır.** Ayrıca mahalli idarelerin hesap ve işlemlerinin teftiş/denetim/soruşturmaları konularında da mülkiye müfettişlerine görev verilmiştir.

4.03- Dernekler Dairesi Başkanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Md. olarak yeniden yapılandırılmıştır. Genel Müdürlüğün görev alanı derneklerin yanı sıra *(Vakıfların üst kuruluşları, yabancı vakıfların Türkiye'deki şube/temsilcilikleri, Türk vatandaşları tarafından yurtdışında kurulan dernekler; sendikalar ve siyasi partilerin bazı iş ve işlemlerini yürütülmesini de kapsayacak şekilde)* belirlenmiştir.

4.04- İç Güvenlik Stratejileri Daire Başkanlığı kurulmuştur.

4.03- Diğer bakanlıklar gibi İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hk. Kanunundaki Bakanlığa bağlı *(EGM/J.Gn.K./Sahil Gv.K./Kamu Düzeni ve Gv. Müs./Göç İdaresi Bşk.)* kuruluşları gösteren madde yürürlükten kaldırılmıştır.

Bağlı kuruluşlardan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hk. Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Müsteşarlık İçişleri Bakanlığına devredilmiştir.

6458 sayılı Kanunun Göç İdaresi Gn. Md. kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını içeren hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hk. Kanunun adı değiştirilmiş;

kuruluş/görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu arada Afet Bölge Koordinatörlüğü ile il koordinatörlüklerince yürütülen görevlerin ilgili mevzuat hükümlerine göre, il valilerince sürdürüleceklerine ilişkin 3152 Kanuna ek madde de yürürlükten kaldırılmıştır.

EGM/J.Gn.K./Sahil Gv.K. kuruluş, görev ve çalışma esaslarına ilişkin hükümlere dokunulmamıştır.

Bağlı/ilgili/ilişkili/diğerleri olmak üzere toplam (54) kurum ve kuruluşun, kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin düzenlemeleri içeren CBK -4 çıkarılmıştır.

Bu kararname kapsamında İçişleri Bakanlığına bağlanan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile Göç İdaresi Gn.Md. kuruluş, görev ve yetkileri de düzenlenmiştir.

4.04- Bakanlık bünyesinde kurulu sürekli kurullar *(Bakanlık Encümeni, Kaçakçılık İstihbarat ve Koordinasyon Kurulu)* kapatılmıştır.

Bu tür kurullardan görevlerine devam edecek olanlar CBK gösterilecektir. CBK gösterilmeyen kurul/komisyon vb. ilişkin görev ve yetkiler Cumhurbaşkanlığı politika kurullarına veya CB/ yetkilendirilecek kurum veya makama devredilmiş sayılacaktır.

4.05- 3046 sayılı Kanunun bakanlıkların taşra teşkilatlarının kurulmasını düzenleyen temel hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır *(Merkezi yönetimin taşra yapılanması, Anayasa'nın 126/2 maddesinde yer alan "İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır." kuralı yönünden de önemlidir).*

Bakanlıklar/bağlı kuruluşların taşra teşkilatlarının (bölge/il/ilçe) kuruluşu ve hiyerarşik sıralaması CBK ile düzenlenmiştir.

1 MiGM daha önce de 1978/1979 yıllarında, yeni oluşturulmuş olan Yerel Yönetimler Bakanlığına bağlanmıştır.

Bu arada İçişleri Bakanlığı taşra teşkilatı olarak, 703 sayılı KHK ile büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde kurulu tüzel kişiliğe haiz ve özel bütçeli Yatırım ve İzleme Koordinasyon Başkanlıkları (YİKOB), yeniden yapılandırılmıştır. YİKOB tüm illerde kurulmaktadır. YİKOB tüzel kişiliği ve özel bütçeli olma özelliği kaldırılmıştır. **Kamu idarelerince her türlü yatırım/onarım/yardım işleri de YİKOB aracılığıyla yapılabilecektir. İlde kamu idarelerince yürütülmesi gereken yatırım ve hizmetlerde aksadığının kamu düzeni ve güvenliğinin olumsuz etkilendiğinin tespiti halinde söz konusu yatırım ve hizmetler YİKOB aracılığıyla yapılabilecektir.**

II- KADRO KURULMASI/İPTALİ İŞLEMLERİ

5- 1983 yılından beri yürürlükte olan (mahalli idareler hariç) 383 bini İçişleri Bakanlığı personeli olmak üzere **toplam 3,4 milyon kamu personeli** yakından ilgilendiren; **tüm çalışanların kadro unvanı/sınıfı/kadro derecesi/kadro adedini gösteren; kurulmasının (ihdasının) ancak kanunla olabileceğini ve değişikliklerin bakanlar kurulu kararıyla yapılacağını düzenleyen 190 sayılı KHK yürürlükten kaldırılmıştır.**

657 sayılı DMK/34 md. yer alan kadro ihdasına ilişkin hükümde yürürlükten kaldırılmıştır.

190 sayılı KHK eki cetvellerde yer alan kadrolar yeniden düzenlenerek altı ay içinde CBK eklenecektir.

Bu arada müsteşar/müsteşar yrd. ve merkez valiliği kadroları iptal edilmiş; iptal edilmiş bu kadrolar bakanlıkların kadro cetvelinden çıkarılmıştır.

CBK-2 de yapılmış düzenleme ile, bundan böyle kamu kurum ve ku-

ruluşlarında kadro/pozisyon ihdası, iptali/değiştirilmesi ve kullanılması (doldurulması) işlemleri CB tarafından yapılacaktır.

III- ATAMA/TERFİ/GÖREVDEN ALMA İŞLEMLERİ

Yürürlükten Kaldırılan veya Ek/Değişiklik Yapılmış Yasal Düzenlemeler

6- 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılan, ek/değişiklik yapılmış yasal düzenlemeler aşağıya çıkarılmıştır.

6.01- 1981 yılından beri yürürlükte olan bakanlıklar ve bağlı kuruluşlarda atama esaslarını düzenleyen 2451 ve 2477 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

6.02- 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanunundaki (Kaymakamlık adayı sınavına giriş için bitirilmesi gereken fakülteler; mensupların sınav/ata-ma usullerine yönelik) özel hükümler içeren düzenlemeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

6.03- 1949 yılından itibaren yürürlükte olan 5442 sayılı İller İdaresi Kanununda bulunan valiliğe/vali yrd/il idare şb. başkanlıklarına/kaymakam atamalarına ilişkin (mülki idare amirlerinden valiliğe atanacakları 1.sınıf mülki idare amiri olması, merkez valiliğe atama vb.) hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Bunun yanı sıra valilerin hukuki durumları, görev ve yetkilerine ilişkin Kanunun 9. maddesinde bazı ek/değişiklikler yapılmıştır. Bu bağlamda, ("Vali; ilde Devletin ve hükümetin temsilcisidir" ibaresi yerine) **Valilerin; ilde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve yürütme vasıtası olduğu; ilin genel idaresinden Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olduğu, ilçede kaymakamın ("hükümet temsilcisi" ibaresi yerine)**

"Cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtası" olduğu şeklinde düzenlemeye gidilmiştir.

6.04- 657 sayılı DMK da yapılmış "ucu açık" bazı ek/değişiklikler ile **CBK ile yapılacak düzenlemelerin önü açılmıştır.**

(Cumhurbaşkanı onayı ile yapılacak atamalarda Cumhurbaşkanı kararnamesinde öngörülen hizmet süresinin geçerli olacağı, taşra teşkilatında uzman çalıştırılabileceği, iş mevzuatına tabi veya sözleşmeli istihdamı, denetim elemanı istihdamı, kurumlar arası geçici görevlendirmeler, yerli/yabancı sözleşmeli personel istihdamı, iş mevzuatına tabi personel istihdamı, huzur hakkı ödemeleri; kadro/pozisyonları kaldırılan üst düzey yöneticileri atamaları hakkında CBK hükümlerinin uygulanacağı;

Üst düzey kamu yöneticiliğine atanabilmek için CBK öngörülmüş koşulların taşınması gerektiği,

Kadroların CBK gösterildiği şekilde düzenleneceği vb. düzenlemeler yapılmıştır.)

6.05- 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunundaki (genel md. yrd. sayısı ve bu kadrolardan birine mülki idare amiri atabileceğine, EGM personelin seçim ve atanmalarına ilişkin özgün) bazı hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

6.06- KHK yayımlandığı tarihte Bakanlıkta, bakanlık müşaviri/danışmanlık kadrolarında bulunanların görevleri sona ermiştir (Bakan müşavirinin bakanın görev süresi ile sınırlı olarak görev yapacaklarına ilişkin yasal düzenleme yapılmıştır.)

7.07- Belediyelerin kuruluşu/tüzel kişiliklerini yitirmeleri konusunda Danıştay görüşü alınması kaldırılmıştır

Atama ve Görevden Alma

7- 703 sayılı KHK ile yapılmış yasal düzenlemelerden sonra yürütme alanında atama usul ve esaslarına ilişkin konuları içeren CBK-3 çıkarılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile getirilmiş düzenlemeler uyarınca:

7.01- İçişleri Bakanlığında bakan yardımcısı; merkez teşkilatındaki birim başkanları (genel müdürler, teftiş kurulu başkanı, kurul başkanları vb.) ve valiler; Cumhurbaşkanlığı kararıyla atanacak ve görevden alınacaktır.

(Dolayısıyla bakanların bakanlığın en üst amiri olma, bakanlık hizmetlerinin yürütülmesi konularında yetkili ve sorumlusu olmaktan uzaklaştıkları; üst düzey yöneticilerden sadece müşavirlerini atama konusunda tam yetkili oldukları, dolayısıyla bakanlıkların “genel sekreteri” konumuna getirildikleri görülmektedir.)

Üst düzey yöneticilerin görev süresi Cumhurbaşkanının görev süresi ile sınırlandırılmıştır. Görev süresi bitenler yeniden atanabilecektir.

Bu görevlilerin sözleşmeli çalıştırılması olanağı da bulunmaktadır.

Daire başkanı, 1.hukuk müşaviri, mülkiye müfettişleri, genel md. yrd., yali yrd., kaymakam, bakanlık il md. ve il emniyet md. atamaları ise Cumhurbaşkanlığı onayı ile yapılacaktır.

Diğer görevlilerin atamaları ise Cumhurbaşkanlığı yrd., bakan veya diğer atamaya yetkili amirler tarafından yapılacaktır.

Diğer yandan üst düzey yöneticilik ile il/bölge md. kadrolarına, kamu personeli dışında beş yıllık özel sektör deneyimi olanlar da atanabilecektir.

7.02- Görevleri sona eren ve görevden alınan üst düzey kamu görevlileri ile daire başkanları, genel md. yrd.,il/ bölge md.leri daha önceki kadrolarına, müfettişlik/ uzmanlık veya araştırmacı vb. kadrolarına (uygun boş kadro olmasa dahi) atamaları yapılacaktır.

Atama ile bu görevliler için kadro ihdas edilmiş (kurulmuş) sayılacaktır.

Görevden alınan ve emeklilik hakkını kazanmış üst düzey kamu görevlileri, yaş haddinden önce emekliliklerini talep etmeleri halinde, emeklilik ikramiyeleri yüzde 30- 50 fazlasıyla ödenecektir. Bu oran Cumhurbaşkanınca artırılabilir.

Görevden alınan il valileri durumlarına uygun mülkiye başmüfettişliği/müfettişliği kadrosuna atanacaktır.

7.3- Kaymakam adaylığına giriş koşulları CBK ile yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemede bitirilmesi gereken fakülteler (hukuk hariç) yerine, fakültelerin belli bölümleri sayılmıştır. Bu arada kaymakam adayı alımı yapılacak alan genişletilmiştir.

Bu bağlamda fakültelerin uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, kamu yö-

netimi, işletme, iktisat bölümlerinin yanı sıra; maliye ve finans, sosyoloji, halkla ilişkiler ve tanıtım, psikoloji bölüm mezunlarına veya üniversitelerin sosyal bilimler, mühendislik fakülteleri ile tarih bölümlerinden lisans eğitimi aldıktan sonra kamu yönetimi vb. alanlarda lisansüstü eğitimi yapmış olanlara da kaymakamlık yolu açılmıştır.

Konuya ilişkin usul ve esaslar yönetmelik ile düzenlenecektir.

Jandarma Gn.K./Sahil Güv.K. ve EGM Personeli

8- Jandarma Genel Komutanı/Sahil Güvenlik Komutanı atamaları Cumhurbaşkanınca yapılacaktır.

Jandarma Genel Komutanı/Sahil Güvenlik Komutanı atanabilmek için general veya tuğamiral olma koşulu kaldırılmıştır.

Albaylıktan tuğgeneral/tuğamiralliğe terfiler, general ve amirallerin bir üst rütbeye terfileri, Jandarma/SGK yardımcıları, bölge komutanları, il jandarma komutanı atamaları Cumhurbaşkanının onayı ile yapılacaktır.

Astsb/subay terfileri Bakan tarafından yapılacaktır.

Jandarma ve Sahil Güvenlik personelinin teğmen- albay rütbesinde olanlar yetersizlikleri halinde TSK mensupları gibi hizmet süresine bakılmaksızın T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

Jandarma ve Sahil Güvenlik K. personellerinin askeri görevleri sırasında işledikleri suçlar hakkında emrinde görev yaptığı askeri birlik personeli muhakeme etmekle görevli/yetkili mahkemede yargılanacaktır.

Üst düzey yöneticilerin görev süresi Cumhurbaşkanının görev süresi ile sınırlandırılmıştır. Görev süresi bitenler yeniden atanabilecektir.